րի, երրորդը թիթեռների, թռչունների, չորրորդը սողունների գաւառական բառերը մի առ մի հաւաքի և նրանց խսկականներով ցոյց տայ իրան և այս բոլորը ի նկատի ունենալով, նա գաւառական լեզուի կենդանաբանական բառերի մի բառարան կազմի և մի և նոյն ժամանակ պարզ օրինակներով անցնի կենդանաբանութիւնը աշակերտների հետ։ Այսպէս կարող է վարուել և բուսաբանութեամբ պարապող ուսուցիչը, երկրագիտութեան դասատուն և այլն։ Ուսուցիչները այս դէպքում պէտք է ուրեմն ուսանող լինեն գաւառական լեզուները ուսումնասիրելու վերաբերութեամբ։

Երբ այսպիսով գաւառական ուսուցիչները բառարաններ կը կազմեն զանազան գիտութիւնների վերաբերութեամբ, այն ժամանակ նրանք իրանց աշխատութիւնները վերառած, թող ներկայացնեն Թիֆլիսում լինելի ուսուցչական ժողովներին, ուր բոլոր այդ բառարանները քննելուց յետոյ, կը կազմէի նրանցից մի ընդհանուր, իբրև ձեռնարկ, իբրև սեղանի գիրք ամեն մի հայի համար։

Եւ թող Թիֆլիսի ուսուցչական ժողովների կ ո ղ մ ն ա կ ի նպատակը այս լինի....

Յովհաննէս-Հեթում

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ՌՈՍՏՈՎ, (Դօնի վրա) քաղաքից մեզ գրում են, որ Ս. քահանան շատ հարուստ է, ունի չորս տուն և մի կրպակ։ Այդ բոլոր կարողութիւնը նա գլխաւորութիւն ունի կտակել մի օտար պարոնին, այն ինչ ինքն երկու որդիք ունի, որոնք հիւանդոտ են։ Քահանան ունէր մի ահագին գումար, որ յայտնի չէ թէ ուր գնաց։

—

Եկող յունվարից Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ կը սկսի հրատարակվել մի գեղարուեստական ռուսաց թերթ ամենայայտնի ռուս նկարիչների մասնակցութեամբ „Художественный Журналъ“ վերնագրով։ Հրատարակութեան տարեկան գինը 6 րուբլի է։

—

Այս օրերս հասաւ ԹԻՖԼԻՍ ամերիկական մի թատրոնական խումբ, որ տալու է կօնցէրտներ, բալէտներ և այլն։ Շուտով կը տպենք մի մանրամասն յայտարարութիւն այդ խումբի ներկայացումների մասին։

—

«Մեղու Հայաստանի» լրագիրը յայտնում է որ յունվարից դառնալու է ամենօրեայ։ Դա կը լինի մեր հայ լրագիրներից և ամսագիրներից ամենաէժանը, ուրեմն և ժողովուրդին ամենամատչելի թերթ։ Մինչդեռ «փորձ» և «Մշակ», խոստովանվում ենք, շատ թանգ են, այսինքն իւրաքանչիւրի տարեկան գինը 10 րուբլ է, «Մեղուն» կը լինի անհամեմատ աւելի էժան. նրա տարեկան գինը 200 րուբլ կը լինի։

—

Վաղը, հինգշաբթի, դեկտեմբերի 4-ին, Արծրունու թատրոնում կը լինի ռուսաց սիրողների ներկայացումն, պ. Պալմի և Օսէտրովի մասնակցութեամբ։ Կը տրվի պ. Կ. Կրիլովու նոր պիէսա «Семейная война» վերնագրով։ Ինքն հեղինակն էլ կը խաղայ պիէսայի մէջ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ

—

Էրզրումից գրում են «Daily News» լրագրին «Սովը Հայաստանում» վերնագրով հետևեալը։ «Մենք այստեղ շատ վատ լուրեր ենք ստանում Հայաստանի այլ և այլ կողմերից։ Սովը Մարաշի բնակիչներին յուսահատութեան է հասցրել։ Երկու հազար անձինք յարձակվեցան նոյն տեղացի հարուստների վրա, այնպէս որ կուսակալը մեծ դժուարութիւններ ունեցաւ նրանց վերստին ցրվել, թէև մինչև անգամ զինուորաց վաշտերին էլ դիմել էր։ Նրանցից յիսուն հոգի բանտարկվեցան, բայց հարիւրներով ձգել քաղաքը գնացել են սովամահ լինելուց խոյս տալու համար։ Մծբին քաղաքում հարիւրներով մեռնում են փորհարինքից, որովհետև նրանց ուտելիքը խոտ է։ Մի ցաւալի դէպք է պատահել Տէլ-Երմէն գիւղաքաղաքում։ Մի հայ, որ իր իննը որդիներովը միասին սովամահ լինելու վտանգումն է լինում, ժողովում է իր բոլոր ոյժերը, որ գնայ եկեղեցի և այնտեղ քահանայից մի ողորմութիւն խնդրէ։ Նա ստանում է մի քիչ դրամ և յետ դառնում է ուրախանալով, սակայն այն փողը իր ընտանեաց յանձնելիս անզօրութիւնից և սովածութիւնից նուաղում վայր է ընկնում և հոգին աւանդում։ Բաւէնի նահանգի ժողովուրդը խոտով է կերակրվում։ Քուրդալի գիւղում, ուր սովը սաստիկ տիրում է, Նասսօ անունով մի քուրդ կենդանի կենդանի թաղեց իր 12 տարեկան տղան, որովհետև ոչինչ չունէր որ նրան տար ուտելու։ Կապիտէն Կլէյթըն, Վանայ անգլիական հիւպատոսը, հաղորդում է, որ Բաշկալէ և Մահմուդիա գաւառների սովամահների թիւը 10,000 հոգու է հասնում։»

—

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

—

Աթէնքից «Polit. Corresp.» լրագրին գրում են նոյեմբերի 20-ից, որ յունարէնախօս երկիրներից անդադար կամաւորներ են գալիս Յունաստան, այնպէս որ յունական զօրքերի թիւը շուտով 60,000-ի կը հասնի։ Բացի այդ յոյները մեծ չափերով նուիրատուութիւններ են անում „կարմիր խաչ“ անունով մի ընկերութիւն կազմելու համար, որի նպատակը լինի գնել վիրաւորվածներին։ Շուտով Աթէնքի մէջ երեկոները օֆիցերների համար դասեր կը կարդացվեն զինուորական տէօրիայի և ծառայութեան մասին, բացի այդ դասերը կը ծանօթացնեն օֆիցերներին Էպիրոսի և Թեսսալիայի դիրքերի հետ։ Կ. Պօլսից հաղորդում են, որ Սայիդ-փաշա առաջարկել է յունական արտաքին գործերի մինիստրին նոր բանակցութիւններ սկսելու մասին։ Յունական կառավարութիւնը կը զգուշանայ պատերազմական գործողութիւններ սկսելուց, որովհետև Յունաստանը կարող է մեծ վնասներ կրել։ Թիւրքիան թէպէտ հաւատացած է, որ ինքը կը յաղթի, բայց վախենում է իր յաղթութեան հետևանքներից։ Թիւրքաց կառավարութիւնը հասկացրեց Յունաստանին, որ նրա համար շահաւէտ է ընդունել այն երկիրները, որ Թիւրքիան տալիս է նրան կամաւորապէս, քան թէ անհաւասար— պատերազմ սկսել։ Շատ հաւանական է, որ Բ. Դրան և յունական կառավարութեան մէջ նոր բանակցութիւններ կը սկսվեն։

„РУССКIЙ КУРЬЕРЪ“ ԼՐԱԳՐԻ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

—

„Русскiй Курьеръ“ լրագրին Գերմանիայից հաղորդում են, որ Բեռլինի ռատուշայի դահլիճի մէջ աղքատներին հովանաւորող գերմանական ընկերութիւնների ներկայացուցիչները մի կօնֆերենցիա կազմեցին։ Գերմանական բոլոր ծայրերից այդպիսի հիմնարկութիւնների մօտ 60 պատգամաւորներ էին հաւաքվել։ Կօնֆերենցիան ոչինչ վճիռ չը կայացրեց, բայց նրա վիճաբանութիւնների ժամանակ ամենքը ցանկութիւն յայտնեցին ամբողջ Գերմանիայի համար մի ընդհանուր ընկերութիւն կազմելու մասին, որի նպատակը լինի ընդգրկել ողորմութեան խնդրելուն։ Այդ ընկերութիւնը պէտք է օգնէ բոլոր աղքատներին առանց բացառութեան և այդպիսով կարելի է արմատախիլ անել փողոցների մէջ ողորմութեան խնդրելը։ Բացի այդ կօնֆերենցիան ցանկութիւն յայտնեց, որ բոլոր բարեգործական հիմնարկութիւնները մօտենան միմեանց և, եթէ կարելի է, միանան։

Գերմանական գործերի այժմեան դրութենից ամբողջ ազգաբնակութիւնը մինչ այն աստիճան անբաւական է, որ գերմանական մամուլը սկսել է քննել այդ հարցը։ Ազատամիտ մամուլը գանգատվում է, որ արդէն տասն տարի է, ինչ իշխան Բիսմարկ ընդդիմադրում է քաղաքական և տնտեսական ընդհանուր սկզբունքներին և ժողովրդի ներկայացուցիչների համոզմունքները իր խաղալիք է դարձրել։

Պրուսական սէյմի մէջ եղած վիճաբանութիւնները հրէական հարցի մասին չը հանգստացրին ցեղական անբաւականութիւնները Գերմանիայի մէջ, այլ ընդհակառակը նրանց աւելի էլ սուր բնաւորութիւն տուին։ Նորերումս պօլիցիան ստիպված էր յայտարարութիւնների տախտակներից մի քանի գրվածքներ պոկել, որովհետև նրանցով քրիստոնեաները հրաւիրվում էին կռուել հրէաների հետ։ Նահանգների մէջ հրէաների իրաւունքները սահմանափակելու մասին ստորագրութիւնները հետզհետէ շատանում են և մեծ չափեր են ստանում։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

—

«Русскiй Курьеръ» լրագրին Բեռլինից հաղորդում են, որ նորերումս իշխան Հօհենլօէ և կոմս Սէն-Վալիէ ուղևորվեցին Ֆրիդրիխ-սրուէ իշխան Բիսմարկին այցելելու համար։ Դրանք երկու օր մնացին իշխանի մօտ, որի հետ այդ ժամանակամիջոցի ընթացքում խորհրդակցում էին ֆրանս-գերմանական յարաբերութիւնների մասին։ Ցիւրիխ քաղաքագէտների հետ յարաբերութիւններ ունեցող թղթակիցները պատմում են, որ արևելեան գործերն էլ այդ խորհրդածութիւնների ժամանակ քննութեան առարկայ էին դարձել։ Իշխան Բիսմարկ պնդում էր որ պէտք է անյապաղ արձակվի միացեալ նաւատորմը, որը դեռ ևս մնում է Թիւրքիայի ափերի մօտ։ Խօսելով արևելեան խրթին գործերի մասին, իշխան Բիսմարկ գանգատվում էր, որ այդ գործերը իշխանից շատ ժամանակ են խլում, որ այժմ նրան չափազանց հարկաւոր է, քանի որ ինքը սաստիկ զբաղված է սօցիալ-տընտեսական օրէնքներով։ Այս օրէնքների մասին շատ լուրեր են տարածված, բայց ամենքին պէտք չէ հաւատալ, որովհետև դեռ նորերումս մինիստրներից մէկը յայտնեց, որ լրագիրները, դրանց մասին տեղեկութիւններ հրատարակելով, ծանօթ չեն կառավարութեան դիտաւորութիւնների հետ։ Այն անձինք, որոնք առիթ են ունեցել Բիսմարկի հետ խօսելու նրա տնտեսական օրէնքների մասին, պատմում են, որ Բիսմարկ իր օրէնքներով մտադիր է ապահովել ոչ թէ միայն մարմնական վնասներ ունեցող մշակներին, այլ ընդհակառակը նա աչքի առաջ ունէ առհասարակ մշակների վիճակը։

Պրուսական պատգամաւորների ժողովի մէջ հրէական հարցի մասին եղած վիճաբանութիւնները, ինչպէս երևում է, ազդեցին պարլամենտական կուսակցութիւնների փոխադարձ յարաբերութիւնների վրա։ Մի կողմից սառնութիւն է նշմարվում ազգային—ազատամիտների և արմատականների մէջ, որոնք, առաջինների կարծիքով, չափազանց յարձակվեցին հակահրէական շարժման հարցի վրա, իսկ միւս կողմից պահպանողականները և կենտրօնական կուսակցութիւնը մօտեցան միմեանց։

Այս վերջին խողութիւնը մեծ ազդեցութիւն կունենայ ռէյխստագի վիճաբանութիւնների վրա, երբ կը սկսեն քննել իշխան Բիսմարկի սօցիալ-տնտեսական օրէնքները։

Հակահրէական շարժումը շարունակվում է։ Բեռլինի համալսարանի ռէկտօրը արգելեց ուսանողներին ներկայացումն տալ Լեօսինգին արձան կանգնեցնելու համար, որովհետև սրա անունը հրէական հարցի մէջ նշանաբան է դարձել։ Նորերումս Բեռլինի մէջ պրուսական պատգամաւորներից մէկը մի ժողովի առաջ խօսում էր հրէաների և քաղաքական այժմեան դրութեան մասին։ Որովհետև լսողներից շատերը հակառակ կարծիքի էին, ժողովը վերջանալու ժամանակ ահագին աղմուկ բարձրացաւ և անկարգութիւններ պատահեցան, այնպէս որ պօլիցիան ստիպված էր միջամտել։ Լէյպցիգի ուսանողների մէջ հակահրէական պետիցիան ձեռքից ձեռք է անցնում։ „Presse“ լրագիրը այդ խողութիւնը նրանով է մեկնում, որ ժամանակակից գերմանական ուսանողների մէջ մտել է յետադիմական ոգի։

ՆԱՄԱԿ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻՑ

—

Բեռլին, 2/12 80

Երկար լռութիւնից յետոյ այսօր էլ նամակովս միայն ծանր և տխուր լուրեր ունեմ ձեզ հաղորդելու, այնպիսի անցքերի մասին խօսելու, որք ինձ եւրօպական մի երկրում, լուսաւորված հասարակութեան մէջ անկարելի էին երևում, յիշեցնելով անցեալ մոլեռանդ դարերի դրութիւնը, որք ինձ պախարակելի են երևում մինչև անգամ առաւել անզարգացած հասարակութիւնների և երկիրների մէջ, քան թէ Գերմանիան է։

Քանի ամիս առաջ, երբ Թիֆլիս էի, իմ ամենախոր զգացմունքները վրդովված էին այն խաւար և յետադէմ արշաւանքից, որ նախանձից, անձնական նախանձից գրգռված, հրատարակեց հայ հասարակութեան խաւարամէտ փոքրամասնութիւնը իր անբարոյական օրգանների միջոցով ճշմարտութեան, համբերողութեան և առաջադիմութեան դէմ։ Այդ խումբը աստիճան առ աստիճան ընկնելով բարոյականութեան սանդուխի վրա, և վերջը կորցնելով ամենայն հասկացողութիւն և զգացմունք դէպի բարձրը, վսեմը և սուրբը, այլ ևս չունի ոչինչ կորցնելու։ Սեփական պատիւը կորցրած լինելով այդ պարոնները ի հարկէ կորցրին և առհասարակ պատուի գաղափարը. չը կարողանալով բարձրանալ այն խոր կեղտի միջից, որի մէջ խրրասուզվել էին, նրանք փորձեր են անում ամբողջ ժողովուրդը ստորացնել դէպի իրանց մակերևոյթը և այդ կեղտից գլուխը բարձրացնում էին անարգանք, կատաղի հայհոյանք ժայթքելու համար ամեն պայծառ երևոյթների դէմ, փորձելով կեղտը և բարոյական անկումն մի գործիք դարձնել առաջադէմ ձգտումները, բարոյական իդէալները յաղթելու համար....

Ի հարկէ ապարդիւն փորձ՝ դոքա կանգնեն և կը թաղվեն իրանց տղմի—կեղտի մէջ, կը մոռացվեն ապագայ սերունդներից, կամ եթէ կը յիշվին միայն արհամարհանք ժառանգելով յաջորդներից....

Այս էին Թիֆլիսում ստացած տպաւորութիւնները և ես չէի կարծում, որ վերադառնալով Եւրօպա, ես Գերմանիայի մայրաքաղաքումը կը պատահեմ մի նման խաւար շարժման, նմանապէս դրդված նախանձից, բայց այստեղ պարզ նիւթական նախանձից, որ այստեղ էլ իր խականերեսը ծածկում է մի դիմակի տակից, բարձրացնելով հասարակաց օգտի դրօշակը, մի և նոյն ժամանակ տոտ մղելով դարերով վաստակած արդիւնքները, բողոքելով քաղաքակրթութիւնից առաջ եկած արդար սկզբունքների դէմ, նոյն իսկ արդարութեան և քաղաքակրթութեան անունով....

Դուք արդէն հասկանում էք, թէ ես ուզում